

ТАРАСЕНКО ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ РОЗМІРУ ПЕНСІЙ

Станом на 1 січня 2020 року на обліку в Пенсійному фонді України знаходиться 11 334,7 тисяч пенсіонерів. Пенсії за віком отримують 8 534,6 тис. осіб, при цьому середній розмір такої пенсії складає 3 064,77 гривень. Пенсії розміром від 5000 до 10 000 гривень отримують в Україні 1 052 454 особи, а більше 10 000 гривень – 259 519 пенсіонерів [1].

Чимало працівників в нашій країні працюють в особливих умовах, за що компенсацією є право на підвищену оплату праці, отримання надбавок, доплат та інших пільг, а також призначення пенсії в значно вищому розмірі, ніж іншим працівникам. Зокрема, пенсії у розмірах більше 10 000 гривень можуть отримувати працівники льотно-випробного складу цивільної авіації, військовослужбовці, державні службовці, судді та інші категорії працівників.

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про Державний бюджет на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» було внесено зміни до чинного пенсійного законодавства та вперше встановлено обмеження максимального розміру пенсії. Однак ці зміни визнано неконституційними згідно з Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2008 від 22.05.2008. В подальшому максимальний розмір пенсії визначався законами України № 3668-VI від 08.07.2011, № 911-VIII від 24.12.2015, № 1774-VIII від 06.12.2016.

На сьогоднішній день, відповідно до частини 3 ст. 85 Закону України «Про пенсійне забезпечення» максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) обмежено розміром десять прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність [2, ст. 85]. Аналогічний максимальний розмір пенсій визначений і частиною 3 статті 27 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [3, ст. 27].

Таким чином, з січня 2020 року максимальний розмір пенсії складає 16 380 гривень. Призначення пенсії в такому максимальному розмірі стосується нових пенсіонерів, які звертаються за призначенням пенсії вперше.

Згідно з п.2 Прикінцевих положень Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24.12.2015 № 911-VIII дія положень цього Закону щодо визначення максимального розміру пенсії застосовується до пенсій, які призначаються починаючи з 1

січня 2016 року [4, п. 2]. Отже, закон не передбачає та не надає жодних прав органам Пенсійного фонду при здійсненні перерахунку пенсій, призначених до цього часу, обмежувати їх розмір. Однак сьогодні спостерігаються непоодинокі випадки коли управління Пенсійного фонду при проведенні перерахунку пенсій, призначених до 1.01.2016 року, застосовують обмеження пенсії максимальним розміром десять прожиткових мінімумів, установлених для осіб, які втратили працездатність. Такі дії призводять до порушення соціальних прав пенсіонерів, недотримання принципів справедливості та рівності громадян перед законом, не забезпечують осучаснення доходу при перерахунку пенсій.

Згідно зі ст. 22 та ст. 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені, у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень), лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк. Таку правову позицію Конституційний суд України висловив у рішенні від 20.03.2002 року № 5-рп/2002 (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) [5, ст. 22, ст. 64].

Згідно рішення Європейського суду з прав людини у справі «Хонякіна проти Грузії» № 17767/08, пункт 72, від 19 червня 2012 року, право на соціальні виплати є майновим правом, передбаченим статтею 1 Першого протоколу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і зменшення розміру або припинення виплати належним чином встановленої соціальної допомоги може становити втручання у право власності. Європейський суд наголосував на тому, що першим і найголовнішим правилом статті 1 Першого протоколу є те, що будь-яке втручання державних органів у право на мирне володіння майном має бути законним і повинно переслідувати легітимну мету «в інтересах суспільства». Будь-яке втручання також повинно бути пропорційним по відношенню до переслідуваної мети. Іншими словами, має бути забезпечено «справедливий баланс» між загальними інтересами суспільства та обов'язком захисту основоположних прав конкретної особи. Необхідного балансу не буде досягнуто, якщо на відповідну особу або осіб буде покладено особистий та надмірний тягар (рішення у справі «Колишній Король Греції та інші проти Греції», заява № 25701/94, пп. 79 та 82, ЄСПЛ 2000-XII) [6].

Держава не має право в односторонньому порядку зменшувати свої зобов'язання щодо пенсійного забезпечення осіб, які вже виконали свій обов'язок перед нею та заробили своєю працею право на належне пенсійне забезпечення. Порушення зобов'язань державою щодо пенсійного забезпечення в законодавчо встановлених розмірах, негативно впливає на її імідж, підриває довіру до держави працюючих громадян – майбутніх пенсіонерів, які не можуть бути впевненими у своїх правомірних очікуваннях щодо стабільності правового регулювання у сфері пенсійного забезпечення. Працюючі особи розуміють, що при виході на пенсію можуть не отримати того

розміру пенсійного забезпечення, на яке вони розраховують та яке передбачене чинним законодавством.

Список використаної літератури:

1. Стало відомо, скільки українців отримують пенсію понад 10 тис. гривень <https://glavcom.ua/economics/finances/stalo-vidomo-skilki-ukrajinciv-otrimuyut-pensiyu-ponad-10-tis-griven-654195.html>
2. Про пенсійне забезпечення : Закон України від 5.11.1991 року № 1788-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 3. – Ст. 10.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9.07.2003 року № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49. – Ст. 376.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 24.12.2015 року № 911-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 5. – Ст. 50.
5. Конституція України від 28.06.1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Суханов та Льченко проти України» від 26.06.2014 року // https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_a16/sp:wide:max20

Ключові слова: пенсія, максимальний розмір пенсії, пенсійне забезпечення.

Ключевые слова: пенсия, максимальный размер пенсии, пенсионное обеспечение.

Key words: pension, pension maximum amount, pension provision.

МЕЛЬНИК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов та соціально-гуманітарних дисциплін
Київського інституту інтелектуальної власності та права,
кандидат юридичних наук, доцент*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Проголошення України незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою відповідно до змісту статті 1 Конституції України [1] зумовлює та передбачає взяття нею на себе та виконання зобов'язань щодо побудови соціально орієнтованої держави та реалізації на правових засадах нею своєї соціальної функції. Зобов'язання держави в сфері соціального забезпечення, в тому числі надання соціальних послуг, фіксуються в обов'язках та відповідних гарантіях забезпечення прав людини. Зміст цих зобов'язань міститься в законах, що стосуються державного соціального забезпечення та загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також у державних соціальних стандартах і соціальних гарантіях [2, с. 9]. Важливою складовою соціального